

Asta-i toată povestea?

Pregătind la Cinemateca Română un "Omagiu Alexandru Tatos", la zece ani de la dispariția sa fizică într-un frământat ianuarie post-revoluționar, am descoperit – datorită devotamentului Lianeii Tatos – manuscrisul unui scenariu radiofonic despre geneza "Scrisorilor" eminesciene. Emisi-unea, realizată și difuzată în 1976, în ciclul "Biografia unei capodopere", cu aportul actorilor Ion Caramitru, Matei Gheorghiu, Ștefan Radof, Gina Petrini (redactori, Magdalena Boiangiu, Doina Papp), a fost astăzi – în debutul Anului Eminescu – transformată într-o prețioasă casetă audio lansată de Editura "Casa Radio". Refăcând traseul de creație al cineastului care a fost și om de teatru (a semnat regia câtorva spectacole memorabile: **Zamolxe, Nebunia lui Pantalone, Chițimia, Pasărea Shakespeare, Mutter Courage, Timp în doi**), aveam să descopăr și câteva piese semnate

cu pseudonimul Alexandru Adrian (de fapt, cele două prenume ale sale). La nici 25 de ani, tânărul începea să-și exerseze condeii în drame și comedii publicate – după tipicul timpului, anii '60 – în colecțiile "Teatru de amatori", în compania unor autori notorii (Lucia Demetrius, Horia Lovinescu, Paul Everac, Dan Tărchilă, Fănuș Neagu, Vintilă Ornaru, Ionel Hristea etc.). Dincolo de inerentele șabloane ale epocii, fiecare text îți rezervă plăcerea de a descoperi câte un sâmbure de interes. Astfel în **Flori ce nu veștejesc** (1962), din firavul conflict de muncă dintr-o uzină metalurgică se dezvoltă intrigă unui "triunghi": un inginer, un muncitor și o desenatoare, tineri care-și decantează adevăratele sentimente ale unei vechi prietenii, o dată cu operațiunea tehnică de "recuperare a metalelor". **Lumina dragostei** (1963) are o ingenioasă construcție ce alternează prezentul cu trecutul, flash-back-urile configurând natura dilematică a protagonistului, a cărui inconsecvență sentimentală și comportamentală își are cauza în relațiile sale cu tatăl exigent. Experimentul dramatic continuă în **Și cerul senin are câteodată nori...** (1964), o comedie în care eroul, naiv ambițios, dialoghează cu niște voci care, în lumina reflectorului, se dovedesc a fi colegele de brigadă din fabrica de motoare unde e plasată acțiunea, încheiată cu o serios-persiflantă remarcă: "Totul se-ndreaptă atunci când există propriul nostru control de calitate!". **Întrebări** (1965) își păstrează intactă tensiunea de dramă familială "latentă", pe fundalul de furtună montană, căci este amplasată într-o izolată stațiune meteo. **O călătorie întreruptă** (1966) infuzează poezie unui subiect foarte bătut, lupta antifascistă, și iată o replică a eroinei ce eminescianizează: "«La steaua care-a răsărit/ E-o cale atât de lungă/ Că mii de ani i-au trebuit/ Luminii să ne-ajungă»... Noi, muritorii de rând, n-o să ne ajungem niciodată steaua noastră. Atunci, pentru ce să mai crezi în ea?".

Dacă ultimele două texte – după rigorile colecției – au indicații de regie extrem de riguroase redactate de Geta Vlad, respectiv Ion Cojar, Alexandru Tatos și-a schițat singur parametrii scenici ai unor eventuale montări ale textelor din colecția de "Teatru școlar". Prichindeii din **Guță cel Mare** (1966), "**Misteriosul**" **B** (1967), **Foișorul** (1970) sunt antrenați în aventuri prin care autorul reușește să inducă – așa cum mărturisește că și-a propus – noțiuni elementare despre imaginație și educație, despre sentimentul datoriei și onestitate, despre prietenie. Aici am aflat sursa de inepuizabilă candoare păstrată intactă peste ani, după cum probează posterității filmul-parabolă **Secretul armeei... secrete**, lansat premonitoriu în toamna lui '89. Personajele acestei pelicule par a se fi născut o dată cu o piesă pentru păpuși tipărită în 1972 și ilustrată de Doina Levința: **Asta-i toată povestea**. O istorioară delicat hazlie despre o fetiță năzuroasă care se plânge că n-are prieteni și pe care frățiorul o conduce în lumea animăluțelor istețe unde morala îi va fi servită de Meșterul Arici, care are o firmă ce-l recomandă clar: "Basmul strâmb îl face drept. Scriem povești cu fantezia clientului. Nu avem zei. Avem motan încălțat cu talpa de duroflex". Citite în perspectiva timpului, ultimele replici ascund un dram de ironie, dar și de amar adevăr: "ȘORICELUL: Nimeni nu trebuie să aibă memorii particulare pentru că iar se lasă cu ceartă. Punem toate memoriile la un loc și meșterul Arici să țeasă din ele o poveste pentru toată lumea. ARICIUL (care a luat o cratiță și toarnă în ea a fel de fel): Pentru asta punem înăuntru tot ce aveți. Curățăm nazurile și egoismul... Cearta o tocăm... Adăugăm un praf de «sărit la nevoie»... Punem la fiert... Dăm la o parte cu o lingură petele de răutate... și nu mai adăugăm nimic, pentru că ce-am pus din voi e calitatea întâi. Când a fiert destul, iese din asta o prietenie grozavă! Asta-i toată povestea!".

Irina Coroiu

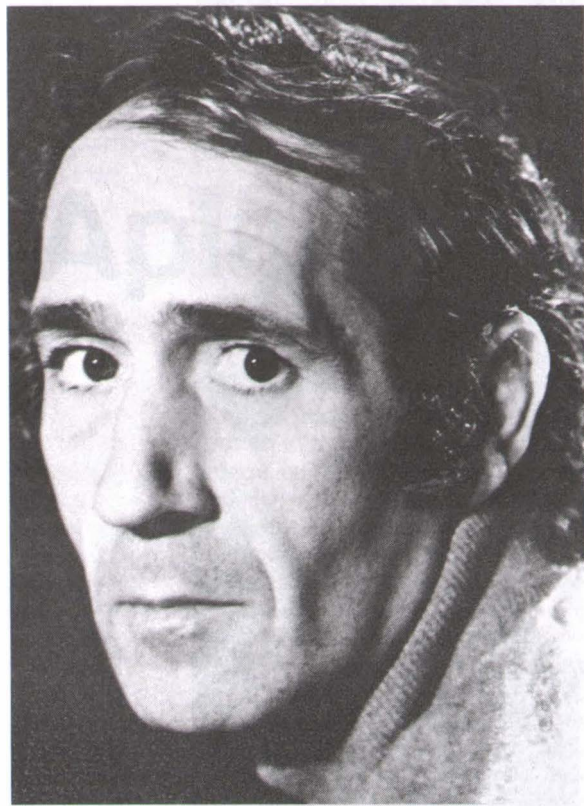

foto: Aurel Mihailopol